

Заботнова М. В.

Національна Академія Національної Гвардії України

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ КІБЕР-МЕМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Стаття присвячена ключовим особливостям відтворення лінгвістичної складової кібер-мемів українською мовою. Актуальність роботи полягає у необхідному вивченні особливостей реалізації кібер-мемів у процесі перекладу українською мовою, що зумовлено повною відсутністю досліджень специфіки відтворення їхньої лінгвістичної складової. Соціальні мережі сучасності впроваджують все більше лінгвістичних одиниць для вдалої взаємодії між учасниками інтернет спільноти, однією з найуживаніших одиниць – є мем, хоча він і складається з чисельних аспектів, все ж, існує гостра необхідність проведення аналізу саме лінгвістичної складової відтворення мемів кіберпростору у перекладі. Мета статті зумовлена необхідністю визначити ключові особливості лінгвістичного змісту кібер-мемів у процесі англо-українського перекладу. У статті виділено лексичні одиниці, які мають бути включені до переліку представників лінгвістичного наповнення змісту кібер-мемів, серед яких є: аббревіатури, акроніми, скорочення та жаргонізми. Представлено результати аналізу лексичних одиниць, які формують лінгвістичну складову кібер-мемів в Інтернеті на основі класифікацій трансформацій та рівнів еквівалентності відомого лінгвіста та вченого В. М. Комісарова. Аналіз проведено на цілеспрямовано відібраних мемах із соціальних мереж інтернет простору: Facebook та Instagram. У статті наголошується, що далеко не кожен рівень еквівалентів може бути реалізований протягом усього процесу перекладу українською мовою через граматичні, лексичні, синтетичні та структурні особливості мови перекладу, тому виявилося, що неможливо відтворити лінгвістичну складову кібер-мемів мови оригіналу за допомогою дослівного перекладу, але з використання вилучення, додавання та різноманітних заміни. У результаті дослідження наголошено, що найуживанішими рівнями еквівалентності, які використовуються для відтворення лінгвістичної складової кібер-мемів, є третій та четвертий, рідше використовується п'ятий рівень. Крім того, основною особливістю, яка становить труднощі у процесі перекладу лінгвістичної складової кібер-мемів є аббревіатури, через майже повну відсутність можливості підбору відповідного та адекватного еквіваленту з широкого спектру аббревіатур мови перекладу.

Ключові слова: еквіваленти, кіберпростір, мемі, аббревіатури, переклад, Інтернет.

Постановка проблеми. Сьогодні існує у світі комунікації. Комунікація є важливим чинником існування суспільства, оскільки суспільства без спілкування немає. Комунікація є тим процесом, який і забезпечує утворення суспільства. Більша частина взаємодії перейшла у віртуальний простір, що допомагає заощадити мовні ресурси та час. Соціальні мережі, форуми та месенджери відіграють величезну роль у житті сучасної людини. За останні роки соціальні мережі набули великої популярності як на території України, так і в усьому світі. Сучасне суспільство не збирається зупинятися на досягнутому і продовжує створювати все нові платформи для обміну інформацією. Але збільшуються за кількістю не лише території кібер-взаємодії, а й засоби лінгвістичного вираження власних інтенцій. Одним з найуживаніших засобів сучасного мережевого

спілкування – є кібер-мемі. І це не просто зображення з лінгвістичною складовою, а цілий всесвіт безмежної кількості емоційних та інформативних постів, які спроможні замінити новинні статті, відобразити настрої суспільства та стати міжнародними. Але для останнього потрібно чітко розуміти ключові особливості відтворення лінгвістичної складової кібер-мемів українською мовою.

Актуальність статті зумовлена необхідністю визначити особливості реалізації кібер-мемів у процесі перекладу українською мовою, що зумовлено повною відсутністю досліджень специфіки відтворення їхньої лінгвістичної складової.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велика кількість сучасних науковців присвячують свої роботи дослідженню сучасному феномену «мем», серед яких: А. Деза [6], Р. Доукінс [4], Т. Тайлер [7] та багато інших.

Творці, а потім і самі інтернет користувачі, поширюють кібер-меми мережею, викликаючи серед користувачів цілий емоційний спектр – сміх, посмішки, бажання поділитися та поширювати їх серед своїх друзів. Вперше поняття «мем» було впроваджено у 1986 році еволюційним біологом та автором книги «The Selfish Gene» [5, р. 192] доктором Річардом Доукінсом. Він зауважив, що меми – це гени або реплікатори, які мають здатність розмножуватися. За його словами ці лінгвістичні одиниці – є носіями інформації, яка поширюється інтернет спільнотою. Спираючись на роботу Річарда Доукінса у 2011 році свою книгу «Memetics. Memes and the Science of Cultural Evolution» [7] видав лінгвіст Тім Тайлер, у якій він запропонував власну класифікацію мемів за їх структурою і виділив: нейромемі, артмемі та актімемі. А вже у 2015 році науковці А. Деза та Д. Парик у своїй роботі «Understanding Visual Virality» [6] виділили кібер-меми спираючись на їх лінгвістичну складову, а саме:

- меми з візуальним контентом, який розміщений у співвідношенні до пікселей самого зображення;

- меми з візуальним контентом, який оточується зображенням;

- меми з візуальним контентом, який складається із зображень, що розміщені перед основним фоном;

- меми з невізуальним контекстом.

Таким чином, можна побачити, що на сьогоднішній день відсутні роботи, які б розкривали особливості англо-українського перекладу кібер-мемів та визначали труднощі, які можуть виникнути у процесі їх відтворення.

Постановка завдань. Отже, мета роботи полягає у визначенні особливостей відтворення лінгвістичної складової кібер-мемів українською мовою у віртуальному просторі. Для її досягнення необхідно детально розглянути специфіку перекладу мемів та ретельно проаналізувати ключові аспекти реалізації їх лінгвістичної складової.

Викладка основного матеріалу. Інтернет користувачі вживають меми з різних причин – починаючи з бажання поділитися власними переживаннями (як позитивними, так і негативними), розповсюдити інформацію та розділити думки інших. Та ключовим аспектом добору кібер-мемів – є не тільки зображення, відео-фрагмент,

але і лінгвістична складова, яка, здебільшого, і є інформативним боком єдиного цілого. Сучасні меми – засіб збереження мовних ресурсів. Тому навіть тут віддають перевагу одному слову замість тисячі виразів. Тут на допомогу приходять аббревіатури, скорочення, та жаргонізми, значення яких глибше за форму.

Таким чином, процес спілкування перетворюється на обмін набором літер, які мають своє значення та контекст та словами, які мають яскраву емоційну забарвленість, себто – жаргонізмами. Не останню роль в їх відтворенні відіграють фонові знання користувачів інтернет мережі. Згідно із тлумачним словником української мови [2] аббревіатура – це слово, що становить скорочення двох або кількох слів (*ІМНО* – *In My Horrible/Humble Opinion* – *ІМХО*), скорочення – це скорочена назва, скорочене позначення кого-, чого-небудь (*tk* – *thanks* – *дяк.* - *дякую*), а жаргон – це мова якоїсь соціальної чи професійної групи, що відрізняється від загальнонародної наявністю специфічних слів і виразів, властивих цій групі (*dude* – *друг, чувак, чел.*). Проблема їх відтворення українською мовою пов'язана з ситуаціями, за якими неможливо підібрати рівноправний український еквівалент, через відсутність у мові перекладу аббревіатур та скорочень, які б повністю відповідали таким же одиницям мови оригіналу. Наприклад *ІМНО* (*In My Horrible/Humble Opinion*), *LOL* (*Laugh Out Loud*) [3] стали інтернаціональними та використовуються іншими мовами, та відтворюються через транскрибацію або транслітерацію – *ІМХО*, *ЛОЛ*, але більшість аббревіатур не набули подібної міжнародної уживаності: *GM* (*Good Morning*), *LMAO* (*Laughing My Ass Off*) [3].

Кожен з перерахованих представників лексичної групи (разом та окремо) в інтернет спілкуванні виступає одиницями на позначення лінгвістичної складової кібер-мемів. Але подібна економія мовних ресурсів може стати вагомим викликом на шляху мови перекладу, через відсутність еквівалентів схожих за формою та розміром. Таким чином, для досягнення мети доцільним буде провести аналіз запропонованих нижче мемів та їх лінгвістичної складової звертаючи увагу на рівні їх еквівалентності у процесі англо-українського перекладу. За основу обрано класифікації трансформацій та рівнів еквівалентності, що були запропоновані науковцем Комісаровим В. Н. [1].

coming in the classroom late
be like:

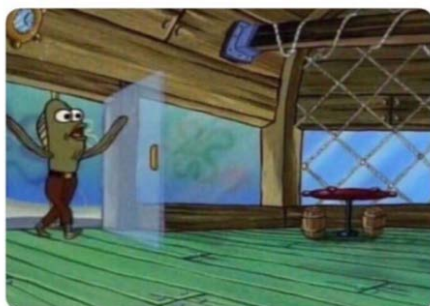

Мал. 1 «Late»

У перекладі лінгвістичного фрагменту наведеного вище кібер-мема: «*Coming in the classroom late be like*» (Мал. 1) – «*Саме так виглядає запізнення до класу*», була використана граматична трансформація, а саме – граматична заміна, через відсутність у мові оригіналу словосполучення «*coming late*», яке відтворюється українською мовою іменником «*запізнення*». Крім того, мовою перекладу було уживано додавання «*Coming in the classroom late be like*» – «*Саме так виглядає запізнення до класу*» та синонімічна заміна «*like*» – «*виглядає*», яка створює більш прийнятне емоційне забарвлення виразу для мови перекладу. Хоча загальний зміст повідомлення залишився незмінним, переклад було відредаговано таким чином, щоб він став зрозумілим для україномовних користувачів інтернету. Таким чином, було досягнуто 4 рівня еквівалентності.

Alarm set for 6:30am

My mom at 5:47am:

Мал. 2 «Alarm»

У наступному прикладі «*Alarm set for 6:30 am, my mom at 5:47 am*» (Мал. 2) – «*Той випадок, коли будильник заведений на 6:30 ранку, а моя мама в 5:47 ранку...*», слід звернути окрему увагу на спе-

цифіку відтворення абрєвіатури «*am*» – «*ранку*», через прагматичні розбіжності у мовах оригіналу та перекладу цю абрєвіатуру неможливо рівноцінно структурно відтворити мовою перекладу, в цілому це не впливає на зміст, а лише на форму повідомлення – у процесі перекладу цієї одиниці була використана контекстуальна заміна. Більш того, в перекладі можна побачити додавання «*Alarm set for 6:30 am, my mom at 5:47 am*» – «*Той випадок, коли будильник заведений на 6:30 ранку, а моя мама в 5:47 ранку...*». Через повну неможливість відтворити абрєвіатуру у цьому прикладі, у процесі перекладу українською мовою був досягнутий 4 рівень еквівалентності.

У третьому прикладі «*When your headphones are broken and it works only in a special position*» (Мал. 3) – «*Те почуття, коли твої навушники зламались та працюють лише у певній позиції*». У перекладі можна побачити додавання «*When your headphones are broken and it works only in a special position*» – «*Те почуття, коли твої навушники зламались та працюють лише у певній позиції*», що надає можливість повною мірою відобразити правильний емоційний наголос автора мема – а саме створення почуття причетності. Крім того, слово «*special*» було відтворено українською за допомогою синонімічної заміни «*певній*», це яскравий приклад адаптації словосполучення до реалій мови перекладу. Також в англomовному прикладі використовується пасивна форма «*headphones are broken*», а у мові перекладу уживається дієслово доконаного виду «*навушники зламались*». Таким чином, у перекладі отримали 4 рівень еквівалентності – хоча наміри автора та зміст повідомлення залишилися незмінними, засоби досягнення емоційності та атмосферності виразу були адаптовані згідно з тенденціями формування україномовних мемів інтернет простору мови перекладу.

When your headphones
are broken and it works
only in a special position

Мал. 3 «Headphones»

У четвертому прикладі «*Dude in front of me just slept through the entire physics exam LMAO*» (Мал. 4) – «До сліз – чувак переді мною щойно проспав іспит з фізики». Слово *dude* є жаргонізмом мережевого спілкування, який має україномовний еквівалент *чувак*. Чувак – це молодіжне звернення до хлопця середнього віку або підлітка. Але не останню роль у цьому прикладі відіграє аббревіатура «LMAO», яка є повними смисловим синонімом до аббревіатури *LOL (Laughing Out Loud)* та декодується як «*Laughing My Ass Off*» [3]. Українською мовою цей уривок неможливо передати дослівно, не говорячи вже про можливість відтворити цю англomовну одиницю еквівалентною аббревіатурою.

Dude in front of me just slept through the entire physics exam lmao

Мал. 4 «Dude»

ж саму ситуацію з виразом «*you actually have fun*», який був перекладений як «*насправді дуже рад цьому*», для збереження емоційності виразу, варто було б використати по відношенню до слова «*have fun*» – український варіант «*веселитися*».

When someone forces you to go out and you actually have fun

Коли хтось запрошує тебе на прогулянку і ти насправді дуже рад цьому

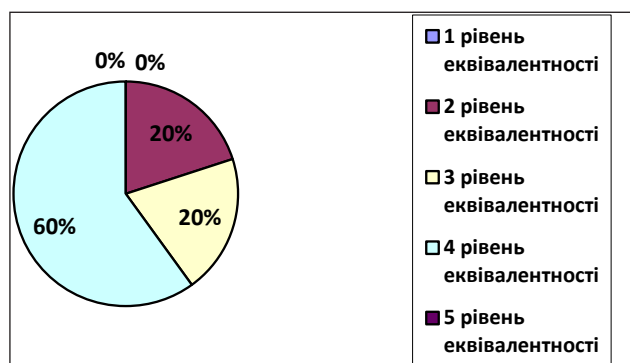
Мал. 5 «Fun»

Таким чином, мовою перекладу використали контекстуальну заміну «до сліз». Крім того, у перекладі було ужито транспозицію «*Dude in front of me just slept through the entire physics exam LMAO*» – «*До сліз – чувак переді мною щойно проспав іспит з фізики*». Також у цьому прикладі можна побачити вилучення «*the entire physics exam*» – «*іспит з фізики*». Зважаючи на усі зміни, які зазнав переклад – цей переклад досягнув 3 рівня еквівалентності.

У наступному прикладі (Мал. 5) «*When someone forces you to go out and you actually have fun*», мовою перекладу він звучить як: «*Коли хтось запрошує тебе на прогулянку і ти насправді дуже рад цьому*». На перший погляд здається, що приклад має дослівний переклад, але інтенція автора повністю змінена через неправильне відтворення уривку «*someone forces you to go out*», який може перекладатися українською як: «*хтось витягнув тебе на прогулянку*», але і у цьому випадку обирається не первинне значення слова «*force*» (змушувати, робити під примусом) і використовується контекстуальна заміна. Далі можна побачити таку

Через повне незбереження емоційної забарвленості виразу цей переклад досягнув 2 рівня еквівалентності.

Висновки і пропозиції. Отже, дослідивши специфіку відтворення кібер-мемів та їх лінгвістичну складову у процесі мережевого спілкування, ми отримали такі результати: незважаючи на велику кількість перекладацьких трансформацій не можливо повною та рівноправною мірою відтворити лінгвістичну складову кібер-мемів, а особливо, якщо англійською мовою вони представлені аббревіатурами, акронімами або скороченнями, через відсутність еквівалентів з такою ж формою імплементації на письмі мовою перекладу. Таким чином, відтворення кібер-мемів відбувається з 3, 2 та 4 рівнями еквівалентності. 5 рівень еквівалентності майже не використовується через суттєві відмінності мови оригіналу та мови перекладу, незважаючи на інтернаціональність мережевого спілкування кібер-меми становлять виклик у процесі своєї реалізації, особливо це стосується одиниць, які містять у своїй лінгвістичній складовій зазначенні вище

Мал. 6 «Результати дослідження»

аспекти. Відтворюючи абрєвіатури, скорочення та жаргонізм українською мовою, перекладачі, здебільшого, звертаються до дослівного перекладу, або намагаються адаптувати оригінал за

допомогою замін (граматичної та контекстуальної), що призводить до зміни початкової форми повідомлення. Таким чином, ми отримали таку картину (Мал. 6):

- 1 рівень еквівалентності – 0%;
- 2 рівень еквівалентності – 20 %;
- 3 рівень еквівалентності – 20 %;
- 4 рівень еквівалентності – 60 %;
- 5 рівень еквівалентності – 0 %.

Результати цього дослідження допоможуть окреслити проблемне коло аспектів, які впливають на адекватність відтворення лінгвістичної складової кібер-мемів та зможуть стати тригером для створення єдиної мережевої платформи лексичних англо-українських одиниць, що вживаються у процесі взаємодії інтернет користувачів соціальних мереж.

Список літератури:

1. Комиссаров В. Н. Пособие по переводу с английского языка на русский. Часть II: Грамматические и жанрово-стилистические основы перевода. М. : Высшая школа, 1965. 287 с.
2. Словник. Портал Української Мови та Культури. 2019 URL : <https://www.slovnuk.ua/index.php>
3. Acronym Finder. 2019. URL : <https://www.acronymfinder.com>
4. Dawkins R. Memes. 2014. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=4BVpEo Q4T2>
5. Dawkins Richard. The Selfish Gene. 30th Anniversary Addition. GB. : Oxford University Press, 2006. P. 192
6. Deza A., Parikh D. Understanding Image Virality. 2015. URL : <https://arxiv.org/pdf/1503.02318.pdf>
7. Tyler T. Memetics. Memes and the Science of Cultural Evolution. USA. Meresenne Publishing, 2011. P. 229

Zabotnova M. V. KEY FEATURES OF RENDERING THE LINGUISTIC CONTENT OF CYBER-MEMES INTO THE UKRAINIAN LANGUAGE

The article is devoted to key features of rendering the linguistic content of cyber-memes into the Ukrainian language. The urgency of the work is posed by the need to analyze the specificity of realization of cyber-memes in the process of rendering them into the Ukrainian language, that is caused by the full absence of researches on the features of implementation of their linguistic content. The aim of the article is formed due to the linguistic call to distinguish key features of rendering the linguistic content of cyber-memes in the process of the English-Ukrainian translation. The author highlights lexical units which are to be included to the cyber-memes' list of high interest concerning rendering the linguistic content, among which there are: abbreviations, acronyms, shortenings and jargons. The author proposes the results of analysis of lexical units which form linguistic content of cyber-memes on Internet based on the classifications of equivalents' levels and transformations by famous linguist and scientist V. N. Komissarov on the material of chatting abstracts and posts in social networks such as: FaceBook and Instagram. The analysis has been carried out on the purposefully chosen abstracts from chatting letters of modern social networks on Internet. The article comes up to the results that far not every level of equivalents is to be implemented throughout the process of rendering into the Ukrainian language due to grammar, lexical, synthetic and structural peculiarities of the target language, thus, it turned out to be impossible to translate the source language means of cyber-memes linguistic content with the help of word-for-word method but with the help of omission, addition and substitution. As a result, the author figures out that the most widely used levels of equivalents which are used to render such passages are the third and fourth ones, rarely there is used the fifth level. Moreover, the main feature of rendering cyber-memes linguistic content is abbreviation due to almost complete impossibility to figure out relevant equivalent from the range of abbreviation of the target language.

Key words: *equivalents, cyberspace, memes, abbreviations, translation, Internet.*